

omnämnda. De är organiserade i kanonisk ordning och omnämner sekundärlitteratur publicerad främst mellan 2018–2022. Dessutom börjar varje textsektion med en utförlig bibliografi. Som ovan, Dietrich har gjort ett så gediget arbete att man ibland tvivlar på att något ytterligare kan sägas i sakfrågan.

Som sammanfattning, Dietrichs kommentar, likt hans tidigare volymer i samma kommentarserie, är ett måste för den seriösa Samuelforskaren. Om man bara köper en kommentar till varje bibelbok är det just denna volym gällande 2 Samuel 15–20 som man bör införskaffa.

Lena-Sofia Tiemeyer, Akademi för Ledarskap och Teologi

KONRAD OTTO

Die Mose-Exodus-Tradition in den Korintherbriefen: Schriftrezeption und -verarbeitung, 'zwischen den Welten'.

SERAPHIM 20, Tübingen: Mohr Siebeck, 2023, inbunden, 593 sidor,
SEK 1229, ISBN 978-3-16-160065-4

I denna bok undersöks användandet av Mose/Exodus-traditioner i två Paulustexter: 1 Kor 10 och 2 Kor 3. Det är i grunden en avhandling som skrevs inom ramen för forskningsprojektet "Bildung und Religion in Kulturen des Mittelmeerraums und seiner Umwelt von der Antike bis zum Mittelalter und zum Klassischen Islam" vid universitet i Göttingen. I linje med projektets inriktning argumenterar Konrad Otto för att Paulus användande av skriften kan förstås som en form av bildningsprocess. Den något kryptiskt formulerade undertiteln syftar framför allt på denna process, vilken handlar om att överbrygga avståndet mellan Paulus "värld" och mottagarnas "värld" (därav "*zwischen den Welten*").

Ottos studie fokuserar alltså på Mose/Exodus-traditioner, vilka definieras i vid mening. Här innefattas givetvis relevanta texter ur Penta-teuken, men även till exempel texter ur Psaltaren och profetböckerna samt andra tolkningar av bibeltexterna. De två Paulustexterna (1 Kor 10 och 2 Kor 3) analyseras grundligt utifrån perspektivet att de är exempel och uttryck för hur Paulus förhåller sig till dessa Mose/Exodus-traditioner. Bokens disposition är utformad i ljuset av detta; efter en kortare inledning (kap 1) och en mer omfattande teori- och metodbeskrivning

(kap 2) presenteras analyser av 1 Kor 10 (kap 3) respektive 2 Kor 3 (kap 4). Avslutningsvis presenteras bokens slutsatser (kap 5).

För att uppnå syftet att analysera hur Paulus använder sig av traditionerna kring Mose/Exodus presenterar författaren i kapitel två en tre-delad analysmodell som hämtar inspiration från såväl intertextualitet som retorik (både antik och modern). Den första av dessa tre huvuddelar benämns som "utforskning" (ty. *Erkundung*) och syftar främst till att undersöka vilka texter ur Mose/Exodus-traditionen Paulus använder sig av. Det sker bland annat genom att undersöka textens aktörer (ty. *Akteure*) och att genom en "semantisk inventering" (ty. *semantischen Inventar*) fastslå vilka termer som är centrala. Den andra huvuddelen benämns som "kartläggning" (ty. *Kartierung*). Detta är den mest omfattande delen av analysen och här fokuseras dels på de tematiska och strukturella aspekterna av texten, dels på dess retorik och argumentation. För att illustrera detta använder Otto bilden av en karta. Det inledande fokuset på tema och struktur liknas vid att inventera landskapet och märka ut viktiga platser på kartan, medan analysen av textens retorik och argumentation liknas vid att fylla på med mer detaljerade inslag såsom höjdlinjer och gator. Benämningen på analysens tredje huvuddel (ty. *Skalierung*) är något svåröversatt—men här handlar det framför allt om att utvärdera de två tidigare stegen och skriva fram en slutsats. I denna del lyfts även en diskussion om de första mottagarnas förståelse av texten.

I bokens tredje kapitel tillämpas denna analysmodell på 1 Kor 10 (eller mer specifikt 10:1–22, samt till viss del 9:24–27). Inledningsvis diskuteras det litterära sammanhanget som utgörs av Paulus diskussion gällande offerkött i 1 Kor 8:1–11:1, och författaren visar på de innehållsliga spänningar som finns inom detta avsnitt. I den första huvuddelen av analysen (*Erkundung*) konstateras att ett större antal bibeltexter används i 1 Kor 10:1–22 och att det ofta är svårt att avgöra exakt vilka texter det gäller. Det handlar i stor utsträckning om texter och teman som har sitt ursprung i beskrivningarna av Israels ökenvandring, framför allt från Andra Mosebok och Fjärde Mosebok, men även till viss del från Femte Mosebok samt andra texter som återberättar dessa händelser. Utifrån otydligheten i exakt vilka texter det är som ligger till grund för Paulus

argumentation lutar Otto åt att det är det återkommande temat av att folket vänder sig bort från Gud och konsekvenserna av detta som håller samman helheten.

Efter detta inleds den omfattande andra huvuddelen av kapitlet (*Kartierung*), först med fokus på tematisk-strukturella aspekter av 1 Kor 10:1–22. Här framhålls bland annat att folket i öknen fungerar som den viktigaste aktören. I den andra delen av *Kartierung*, som är inriktad på textens retorik och argumentation, lyfts perspektivet från vilka texter som används till att tydligare adressera på vilket sätt de används. Här framhåller Otto inte minst Paulus betoning på självkontroll i relation till frågan om offerkött och att exemplen från ökenvandringen används för att övertyga om detta.

Kapitel fyra innehåller bokens andra ingående textanalys, nu med fokus på 2 Kor 3. Inledningsvis introduceras texten övergripande och Otto argumenterar i linje med konsensus synen att avsnittet omfattar 2 Kor 2:14–4:6. I den första delen av analysen (*Erkundung*) presenteras och utvärderas ett antal möjliga hänvisningar till texter som framför allt hämtas ur den ovan nämnda Mose/Exodus-traditionen. Till skillnad från fallet med 1 Kor 10:1–22, där det var svårt att avgöra vilka texter Paulus anspelade på, bygger 2 Kor 3 på en central bakgrundstext: 2 Mos 34:29–35. Där beskrivs hur Mose för en andra gång kommer ner från Sinai med förbundstavlorna. Denna skildring fungerar enligt Otto som en grundstruktur för 2 Kor 3 och flera viktiga teman—såsom stentavlorna, Moses skinande ansikte och slöjan han täcker sitt ansikte med—har en central funktion i Paulus argumentation.

I den efterföljande analysdelen (*Kartierung*) presenterar Otto först en tematisk-strukturell analys av 2 Kor 3. Precis som i föregående kapitel ligger fokus här bland annat på textens aktörer och centrala begrepp (här till exempel ”uppenbarelse” [φανερώσις] och ”tjänst” [διακονία]). I den följande delen, med fokus på textens retorik och argumentation, behandlas de många tolkningsmässigt utmanande aspekterna av texten noggrant. Författaren diskuterar bland annat frågan om hur Paulus förhåller sig till Mose och landar i en form av analogisk relation dem emellan, där vissa delar av Moses roll och tjänst plockas upp och tillämpas

av Paulus på hans egen roll och tjänst. Otto vill samtidigt inte, som vissa andra forskare, dra detta till att Paulus ser sig själv som en ny Mose.

I det avslutande femte kapitlet presenteras en utvärdering av analysen. Denna är präglad av bokens fokus på att se Paulus användande av skriften som en bildningsprocess. En intressant aspekt här är Ottos slutsats att det räcker med skrala förkunskaper gällande bibeltexterna för att följa Paulus argument, men att en djupare förståelse är tillgänglig för dem som känner till Mose/Exodus-traditionerna mer ingående. Det innebär att en blandad mottagargrupp kan ha tagit del i den bildningsprocess som Paulus brev ses som en del av.

Det finns flera styrkor med Ottos bok, inte minst de initierade metoddiskussionerna och de noggranna och detaljerade textanalyserna. Författaren presenterar ett gediget och omfattande arbete med många guldkorn. Omfattningen, och till viss del upplägget, är samtidigt det som håller ner helhetsintrycket något. Boken tenderar att bli tung och upprepande, bland annat då Paulustexterna arbetas igenom flera gånger från olika perspektiv—detta ger stundtals en känsla av arbetsprocess snarare än färdig produkt. Det tar dock inte ifrån boken dess viktiga bidrag till förståelsen av dessa centrala och i flera avseenden spännande Paulustexter.

Ludvig Nyman, Lunds universitet

LISA PLANTIN

Birth Metaphors in the Book of Job: A Blending Theory Analysis

Dissertationes Theologicae Holmienses 8, Stockholm: Enskilda Högskolan Stockholm, 2024, häftad, 389 sidor, SEK 138, ISBN: 9789188906267

Med denna publicerade avhandling etablerar sig Lisa Plantin som GT-forskare i Sverige. Hennes avhandling vilar på ett gediget forskningsarbete samtidigt som den är lättillgänglig, välskriven och välstrukturerad. Även den som inte har ett alltför gott hum om vare sig kognitiv lingvistik, konceptuella metafor-teori, eller vad som på engelska kallas "Blending theory" har möjlighet att ta till sig hennes insikter.

Avhandlingen börjar som sig bör med en formulering av forskningsfrågan: att analysera de texter i Jobs bok som använder sig av metaforer